

Ценностни аспекти на педагогическото ежедневие
Value Aspects of the Pedagogical Daily Round

СЪЧИНЕНИЕТО КАТО НАЧИН ЗА РАЗВИТИЕ НА УЧЕНИЧЕСКОТО ТВОРЧЕСТВО

РАБОТА ПО УЧЕБЕН ПРОЕКТ

Антоанета Пепелишева

Основно училище „Христо Ботев“ – Асеновград

Резюме. Настоящата статия представя проект „Съчинението като начин за развитие на ученическото творчество“, по който са изработени книжки „Аз, пъстрото хвърчило“, сборник с приказки „Приключенията на живите предмети“, съчинения по колаж. Уменията и навиците за самостоятелна дейност, придобити в хода на работата по проекта, се пренасят и надграждат постигнатото в рамките и на задължителната подготовка на учениците, явяват се незагиващ източник на тяхната творческа активност, развива се интерес към езика и литературното творчество.

Keywords: text composition, student creativity, school project

Една от водещите цели на съвременното образование е повишаване на неговото качество, развитие на познавателните и творческите способности на учениците, създаване на положителна мотивация за овладяване на знанията, творчески подход в обучението. Интересен и продуктивен начин за насърчаване и развитие на тези умения е работата по проекти. Проектът представлява обоснована и планирана дейност, насочена към формиране у учащите на определена система от интелектуални и практически умения. Това е съвместна учебно-познавателна, творческа дейност, имаща за цел чрез съгласувани методи и дейности да води до достигането на краен резултат, който да способства за развитието на самостоятелност, отговорност, инициативност. В процеса на работа върху проект децата придобиват социална практика. От гледна точка на ученика проектът му дава възможност да създаде нещо самостоятелно и интересно, да пробва своите сили, да приложи знанията си и максимално използвайки своите възможности, да достигне публично достъпен резултат. Темата трябва да бъде интересна, съответстваща на възрастовите особености на учениците; да бъде оригинална с елементи на изненада и нестандартност. Нужно е работата по проекта да е организирана така, че да предоставя възможност за относително бързо изпълнение на отделните задачи. Способността за продължително задържане на вниманието върху определен обект

е доста неукрепнала при учениците от началните класове. Интересите не са постоянни, а по-скоро ситуативни. Учителят трябва непрекъснато да полага усилия този интерес да не угасне, а да се задържи продължително време.

Учебният проект „Съчинението като начин за развитие на ученическото творчество“ се провежда в часовете по български език и литература с част от учениците от III клас в училището. Заниманията се провеждат един път седмично. Основната му идея е пряко свързана с държавните образователни изисквания, заложиени в учебната програма по БЕЛ за III клас – „Ядро 4: Социокултурна и езикова компетентност. Ученикът създава съчинение по преживяване и по въображение. Ученикът умее с помощта на учителя да подбира подходящи езикови средства, за да изрази преживяванията, чувствата и настроенията си“⁽¹⁾. Конкретните цели на проекта са: разширяване и усъвършенстване на уменията на учениците за създаване на собствени текстове по предложена тема; затвърждаване на знанията за изучените граматични норми; подкрепяне и мотивиране на желанието за създаване на лично творчество.

Проектът стартира с написване на съчинение по въображение „Аз, пъстърото хвърчило“. Децата влизат в образа на хвърчилото и пътешестват по света, общуват с различни хора и култури, изпадат в беди и намират начини да излязат от ситуацията, обогатени с нови опитности и умения за формулиране на поука вследствие на преживяното. Учениците напълно се идентифицират със своя герой – хвърчилото, и този факт става предпоставка за много емоции и желание работата върху текста да се усъвършенства все повече и повече. Накрая всеки ученик изработва своя книжка, като илюстрира корицата и отделните страници. Готовите книжки стават част от класната библиотека на III клас и се четат с голямо любопитство от съучениците.

След изпитаната заслужена гордост от създаването на своята първа книжка малките писатели имат желание да предприемат нови предизвикателства. Такова предизвикателство е написването на приказка, в която герои са неодушевени предмети – очила, ножица и химикал. Всички те се срещат, изоставени някъде, запознават се и между тях се пораждат различни взаимоотношения, предопределени от ситуации, в които се намират. Известни затруднения се явяват от факта, че героите-предмети се струват на учениците по-абстрактни и трудни за описване от предишния им герой – хвърчилото. Дискутират се въпросите: Как да превърна една ножица в герой, който говори и има определено поведение? Какви положителни/отрицателни страни в характера имат химикалът или очилата? Какво може да се случи между тях? Тези проблеми се разрешават с провеждане на беседа за функцията на посочените предмети в бита на хората, създават се рисунки, в които предметите вече са представени като герои в дадена ситуация. На помощ идват и произведенията на изобразителното изкуство. Провеждат се различни занимания за провокиране

на въображението на децата. Тази подготвителна част добре изиграва своята подпомагаща роля и учениците вече започват да обикват своите герои. Създават им характери, измислят ситуации, в които те общуват.

При записването на текста учителят обръща внимание на неговото конструиране – увод, изложение, заключение. Подкрепя и насочва уменията на децата при използване на художествените средства епитет, повторение, сравнение. В хода на работата се затвърждават и разширяват знанията за правилна употреба на глаголните времена, членуване на съществителните имена, пунктуационните знаци.

Процесът на създаване на приказка с участието на неодушевени предмети разпалва въображението на учениците и те започват да творят все по-неудържимо, включвайки нови герои и събития. С голямо желание илюстрират своите творби. Резултатът е сборник с приказки „Приключенията на живите предмети“, с който също се обогатява фондът на класната библиотека. А на проведената родителска среща се представят детските творби. Още в самото начало на проекта родителите са поканени да подпомогнат усилията на своите деца в техния път към словесно творчество. Отзивите са много насърчителни и родителите се превръщат в първите критици на създадените текстове.

В търсене на ново предизвикателство в проекта се включва съчинение по колаж. Изработването на колаж е част от образователното съдържание в часовете по изобразително изкуство в III клас. Колажът е „характерна техника в изобразителното изкуство, при която различни фрагменти – например цветни хартии, изрезки от вестници и т. н., изграждат картинното пространство. Често колажът се смесва с различни живописни техники“.²⁾ Целта е децата да нарисуват света през своите очи; да предадат чувствата, настроенията и вътрешните си изживявания; да накарат околните да усетят силата на детското въображение.

В часовете по задължителна подготовка по изобразително изкуство децата изработват своите колажи. Организира се изложба на техните творби. Оттук нататък предстои съчиняването на разказ по собствения колаж. Този начин на работа провокира изключително много наблюдателността и въображението на учениците. Докато изработват колажите, децата си изясняват идеята на своя бъдещ разказ. Детайлите се описват словесно и учениците обясняват какво ги е мотивирало за създаването на точно тези обекти като част от своята работа. После се дава ход на въображението. Стимулирането на въображението помага на детето, за да премине от нагледните форми на мисленето към словесно-логическо мислене. Малките съчинители сглобяват разказите, като внимават да не се отклоняват от характера на своите герои, които вече са представени в колажа. Учителят дискретно направлява творческия процес като част от общото развитие на творческите способности на децата. Той подбира и адаптира игрови похвати с цел да подпомогне усилията на учениците за ясно и точно изразяване на собствените мисли и

намерения. Игровите похвати играят важна роля за развитието на познавателната дейност, облекчават учебния процес, подплатяват емоционално възприятията на децата.

Водейки учениците по пътя на словесното творчество, учителят разширява тематичния кръг на тяхната работа. Вниманието на децата се насочва към собствения вътрешен свят. Резултатът е съчинението „Това съм аз!“. Всеки човек има някаква представа за себе си, всеки човек притежава своя индивидуалност, която се гради на основата на личностните му качества, неговите стремежи и желания, ролята на житейския опит. Но преценката на човек за себе си е трудна. Учителят подпомага работата на учениците с насочващи въпроси и изречения, които трябва да довършат: Кое събитие в твоя живот те е развълнувало най-много досега? Защо? Обичам...; Трудно ми е...; Искам да постигна...; Гордея се с...; Мечтая за... Третокласниците се стремят точно, подробно и реално да отговорят на въпросите. Следващ етап е с помощта на дадените от самите тях отговори да оформят единен разказ, представящ ги като неповторима индивидуалност. Тук се проявява неувереността на децата в преценката за себе си и трудността тя да бъде представена словесно. Но успешното преодоляване на всички творчески препятствия става основа за самопознание и натрупване на житейски опит у малките автори.

Създаването на собствени художествени текстове развива познавателната активност на учениците, води към усъвършенстване на мисленето, паметта и волевото внимание, обогатява речника, придобива се граматически опит, развива се свързаната реч.

Стимулирането на творческото въображение дава възможност за създаването на нови, емоционално наситени образи в съзнанието на детето и това е важна предпоставка за изграждане на умения то да ги опише словесно.

Като заключение може да се каже, че в процеса на създаване на писмените съчинения на практика се реализират общи умения за създаване на свързана реч: способност да се разбере и анализира темата, да се подбере, систематизира и разработи изходният материал, да се изработи план и да се работи по него, езиковите средства да се използват в съответствие със замисъла и речевата ситуация, да се приложат адекватно граматическите знания. Уменията и навиците за самостоятелна дейност, придобити в хода на работата по даден проект, се пренасят и надграждат постигнатото в рамките и на задължителната подготовка на учениците. В хода на обучението се включват заложените в проекта мотивационни механизми. Мотивацията на учениците се явява незатихващ източник на тяхната творческа активност, развива се интерес към езика и литературното творчество.

БЕЛЕЖКИ

1. Учебна програма по БЕЛ за 3. клас на МОМН, София, 2003 г., с.13.
2. Колаж – www.bg.wikipedia.org/wiki/Колаж
3. Сычёва Г. И., „Особенности работы над проектом в начальной школе“. МОУ „Горская СОШ“ – <http://www.proshkolu.ru/user/masyk80/file/3681853/>
4. Иванова, И. И., „Работа над проектами в начальной школе и её потенциал“ (Рекомендации для учителей начальной школы), МОУ „Гимназия №5“, г. Кызыл – http://festival.nic-snail.ru/2010/articles/ivanova_ii1.html
5. „Сочинение как средство развития речи у младших школьников“
- http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00206738_0.html

ЛИТЕРАТУРА

Петрова, Е. (1975). *Играта и нравственото формиране на детската личност*. София: Народна просвета.

TEXT COMPOSITION AS A WAY OF ENHANCING STUDENT CREATIVITY AND IMPROVING WRITING WORK ON A SCHOOL PROJECT

Abstract. The following article presents the project "Text composition as a way of enhancing student creativity" on which the books "I, the colorful kite", the book of stories "The adventures of the living objects" and text compositions on collage are based on. The skills and habits of acting independently which are gained in the work process on the project appear as an infinite source of their constructive activity. The interest in language and literature works is developed.

Antoaneta Pepelisheva

✉ Primary school „Hristo Botev“
Assenovgrad, Plovdiv Province, Bulgaria
E-mail: ant_610605@abv.bg